

ІНТЕГРАЦІЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ У БЮДЖЕТНИЙ ПРОЦЕС У СВІТІ ТА УКРАЇНІ: НАУКОВІ ПІДХОДИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

INTEGRATION OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS INTO THE BUDGETARY PROCESS IN THE WORLD AND UKRAINE: SCIENTIFIC APPROACHES AND PROPOSALS

Реалізація політики сталого розвитку значною мірою залежить від національної бюджетної політики, спрямованої на підтримку їх реалізації. Проте єдиного підходу та методів до імплементації Цілей сталого розвитку (ЦСР) до бюджетного процесу немає. У процесі систематичного дослідження та аналізу літератури надано цілісне уявлення та більш повне розуміння, яким чином можливо інтегрувати ЦСР у бюджетний процес. Результати дослідження свідчать про наявність можливостей для впровадження ЦСР на всіх етапах бюджетного процесу. Однак, переважно використовується бюджетне маркування або включення елементів ЦСР до бюджетних пропозицій. Також встановлено, що ЦСР в більшості інтегровані до стратегій сталого розвитку та національних планів розвитку, моді як бюджетування ЦСР все ще недостатньо розвинене і використовується в обмеженій кількості країн.

Ключові слова: цілі сталого розвитку, ЦСР, сталий розвиток, бюджетний процес, бюджет, публічний сектор.

Over the past few decades, the issue of sustainable development has attracted great attention from researchers and policymakers alike. The Sustainable Development Goals are articulated in the 2030 Agenda for Sustainable Development and combine the economic, social and environmental pillars around addressing global challenges that have proven to be closely interlinked, from extreme poverty and armed conflict to gender inequality and climate change. The implementation of sustainable development policies depends to a large extent on national budget policies to support their implementation. Since budget documents are political, legal and economic instruments for policy implementation, the lack of connection between plans/strategies and the budget means the lack of implementation of these plans. The budget process can be a powerful tool to promote and support integrated approaches to the achievement of the SDGs. The UN also argues that it is crucial to integrate Sustainable Development Goals into the budgetary process. However, there is no unified approach or definitive instruction on how to implement Sustainable Development Goals in the budget process. Through a broad literature review, this study attempts to provide a holistic view and a fuller understanding of how the SDGs can be integrated into the budgeting process and how exactly this can be done using examples from several countries. A systematic literature review was conducted through a comprehensive review of scientific articles and reports by international organisations over the last five years. The results of the study show that there is scope for introducing the SDGs at all stages of the budgeting process. However, budget tagging of the SDGs or inclusion of elements of the SDGs in budget proposals is predominantly used. It is also found that the SDGs are predominantly integrated into sustainable development strategies and national development plans whilst SDG budgeting is still underdeveloped. Only a few dozen countries in the world use it in any way, while only a handful, notably Finland and Norway, can boast of best practices. This study will serve as a basis for future research and will have valuable implications for researchers and policymakers.

Key words: sustainable development goals, SDGs, sustainable development, budgetary process, budget, public sector.

УДК 336.14:330.3

DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.78-17>

Петленко Ю.В.

к.е.н., доцент кафедри фінансів,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

Пилипчук В.Ю.

магістр,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

Petlenko Yuliia

Taras Shevchenko National University
of Kyiv

Pylipchuk Viktoriia

Taras Shevchenko National University
of Kyiv

Постановка проблеми. Питання про обмеженість можливостей природи щодо забезпечення розвитку людської цивілізації за наявних темпів зростання населення, виробництва, забруднення довкілля і споживання природних ресурсів було порушено ще у 1972 році під час доповіді «Межі зростання. Доповідь Римському клубу» [1]. Потім до цього питання неодноразово обговорювалося в рамках Міжнародної комісії з навколишнього середовища та розвитку, створеної Організацією Об'єднаних Націй (далі – ООН), а також на різноманітних семінарах, конференціях, симпозиумах, а їхні рішення знайшли відображення в програмних документах ООН. Так, на форумі Ріо-92 ухвалено стратегічний план дій, що отримав загальну назву «Порядок денний на XXI століття». На глобальному саміті у 2000 році лідери 189 країн світу підписали Декларацію тисячоліття, в якій взяли на себе зобов'язання досягти до 2015 року комплекс з восьми цілей,

спрямованих на сприяння розвитку найбідніших країн світу.

З часом перелік цілей розширився та знайшов програмне впровадження у комплексному документі – Цілі сталого розвитку (далі – ЦСР), як складова у межах документа «Порядок денний у сфері сталого розвитку на період до 2030 року», що був ухвалений у вересні 2015 р. Цілі сталого розвитку стали актуальними для всього світу завдяки підтримці 193 країнами-членами ООН. На відміну від попереднього Порядку денного сталого розвитку – Цілей розвитку тисячоліття – стосуються не тільки країн, що розвиваються, а й розвинених країн світу. Ці універсально застосовні цілі активізують зусилля широкого кола стейкхолдерів – насамперед урядів різних країн, бізнесу, експертного співтовариства, громадянського суспільства, оскільки вони спрямовані на викорінення злиднів, боротьбу з нерівністю та розв'язання проблем, пов'язаних зі зміною клімату. Україна як і інші країни приєд-

налася до глобального процесу досягнення Цілей сталого розвитку.

До початку повномасштабної війни Україна досить упевнено рухалася на шляху досягнення Порядку денного 2030, проте війна порушила ці плани. За попередніми оцінками ПРООН, тривалий конфлікт може призвести до того, що 9 з 10 українців опиняться за межею або на межі бідності, і поставить під загрозу майже двадцятирічні досягнення розвитку [2]. Тому наразі досягнення ЦСР в Україні є не просто запорукою успішного соціально-економічного розвитку, а й можуть використовуватися у Плані відновлення України як орієнтир забезпечення як найефективнішої відбудови України [3].

Реалізація цих цілей значною мірою залежить від зусиль уряду, як безпосередньо через фінансування, так і на рівні моніторингу. При цьому бюджетні процеси є критично важливою ланкою в ланцюжку, що пов'язує цілі, стратегії та плани сталого розвитку, державні видатки і, зрештою, результати. В ООН також наголошують на важливості того, щоб ЦСР стали частиною політичної системи країн на практиці: «...якщо і коли ЦСР стануть частиною політичної системи країн, вкрай важливо, щоб така актуалізація політики супроводжувалася інтеграцією ЦСР у бюджетну систему країн» [4, с. 7]. Відповідно, необхідно розробити адекватний механізм включення ЦСР на усіх етапах бюджетного процесу в Україні. Усе це обумовлює актуальність даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Останніми роками увага дослідників була прикута до розв'язання цілої низки проблем і, як наслідок, напрацьовано масив літератури де дискутуються проблеми та Цілі сталого розвитку ООН. З чималого обсягу літератури можна виділити такі основні напрями. Найбільш популярний – пошук та визначення взаємозалежностей, синергії та компромісів між різними ЦСР (індикаторами або цілями) (Alcanto та ін. [5]; Negre та ін. [6]; Lu та ін. [7]; Mainali та ін. [8]; McGowan та ін. [9]; Nerini та ін. [10]; Nilsson та ін. [11], Schmidt та ін. [12]; та інші).

Вужчий фокус даного типу статей досліджує динамічні зміни характеру взаємозв'язків між ЦСР та як компроміси можуть успішно перетворюватися на синергію (Amos та Lydgate [13]; Fader та ін. [14]; Kroll та ін. [15] та інші).

Іншим напрямом дослідження є аналіз конкретних ЦСР та прогнози індикаторів за умов різних мікрополітичних інтервенцій (наприклад, Voeren [16]; Ferguson та Roofe [17]; Mensi та Udenigwe [18]; та інші).

Деякі дослідники фокусуються на визначенні пріоритетності завдань ЦСР в окремих країнах (аналізують вихідні позиції країни, спроможності зосередитися на всіх завданнях одночасно, пріоритети уряду, механізм фінансування тощо) та

адаптації завдань до національних умов розвитку (Akenroye та ін. [19]; Allen та ін. [20]; Forestier та Kim [21], Holden та ін. [22] та інші).

Четверта група досліджень стосується визначення методів вимірювання прогресу у досягненні цілей ООН (Fukuda-Parr та McNeill [23]; Giles-Corti та ін. [24]; Janoušková та ін. [25]; Lafortune та ін. [26]; Miola та Schiltz [27]; Schmidt-Traub та ін. [28];) та оцінюванні поточної ситуації щодо досягнення цілей ООН або конкретних ЦСР у групах країн чи окремих країнах (Allen та ін. [20]; Firoiu та ін. [29]; Martinelli та Lindner [30]; McArthur та Rasmussen [31]; Rahman [32]; Ricciolini та ін. [33] та інші). Також, окремі дослідження присвячені оцінці потенціалу досягнення ЦСР на період до 2030 року, на основі експертних оцінок або тенденцій індикаторів (Gusmão Caiado та ін. [34]; Kharas та McArthur [35]; Moyer та Hedden [36] та інші).

Досить незначна кількість робіт присвячена питанню зв'язків між державною службою, врядуванням та досягненням ЦСР (Jackson [37]; Meuleman [38]; Reddy [39]) та фінансування досягнення ЦСР, можливих механізмів та ключових викликів (Barua [40]; Lagoarde-Segot [41]; Mawdsley [42]).

Серед вітчизняних досліджень у контексті сталого розвитку найбільше привертають увагу роботи щодо ролі приватно-публічного партнерства у досягненні ЦСР (Косович [43], Мар'янович [44], Почерніна [45], Петрова [46] та інші) та досягнення бюджетної децентралізації у формуванні державних стратегій реалізації ЦСР (Бартош та ін. [47]). Комплексне наукове дослідження у сфері державного фінансового забезпечення реалізації цілей сталого розвитку в Україні здійснила в своїй дисертації Мар'янович М. [48].

Разом з тим малодослідженою проблемою залишається інтеграція ЦСР у бюджетні процеси та національні і субнаціональні бюджети, а також вплив бюджетного фінансування на досягнення ЦСР.

Постановка завдання. Дослідження та порівняння наукових підходів та пропозицій та досвіду інших країн щодо інтеграції Цілей сталого розвитку у бюджетний процес в світі та Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для вивчення методів, способів та наслідків інтеграції ЦСР у бюджетний процес, проведено систематичний огляд літератури, що включає як наукові статті, так і доповіді та звіти міжнародних організацій (Організації Економічного Співробітництва і Розвитку (ОЕСР), ООН, Програми Розвитку ООН (ПРООН), Європейського Парламенту) за останні 5 років (2018–2022 роки).

Ключовими роботами за даним напрямом дослідження можна вважати статті Hege та Brimont [49], а також Hege, Brimont та Pagnon [50]. Саме у цих роботах розглянуто спектр варіантів використання ЦСР у бюджетних процесах

та зроблено спробу оцінити потенційну додану вартість для реалізації ЦСР. Автори вважають, що для досягнення ЦСР необхідним є їх застосування на етапі формування державної політики, а потім їх використання на всіх послідовних етапах реалізації цієї політики. При цьому власне бюджет є найважливішим інструментом реалізації державної політики спрямованої на досягнення ЦСР.

Згідно з [49–52] існують чотири способи для впровадження ЦСР у процеси бюджетування на державному рівні:

- включення міністерствами як якісних, так і кількісних (зустрічається рідше) оцінок параметрів досягнення ЦСР до програмних документів, що потребують фінансування з державного бюджету та потребують погодження на рівні парламенту (наприклад, такий підхід використовується у скандинавських країнах – Фінляндії, Швеції, Норвегії);

- моніторинг бюджетних програм щодо відповідності їх індикаторів ЦСР (наприклад, пов'язування бюджетних програм із ЦСР) (Мексика, Непал, Італія, Словенія); як приклад, такі заходи з досягнення ЦСР можуть торкатися умов тендерних закупівель за бюджетні кошти або запровадження "зеленого" бюджетування у інфраструктурних чи соціальних проектах;

- використання ЦСР як інструменту управління та ведення переговорів під час складання проєкту проєкту державного бюджету, як інструмент переговорного, що сприяє обґрунтуванню бюджетних пропозицій та аргументом щодо виділення додаткових коштів на окремих програмах (Норвегія, Фінляндія, Афганістан);

- інтеграція ЦСР у систему оцінювання виконання та ефективності бюджету (Мексика, Франція, Словенія).

У статтях Hege та Brimont [49] та Hege, Brimont та Ragnon [50] доводиться, що перші два з перелічених способів застосовуються значно частіше ніж два останні.

Okitasari та Kandpal [53] у своїй роботі провели аналіз Добровільних національних оглядів (далі – Оглядів) за 2021 рік і узагальнили існуючі стратегії щодо бюджетування з урахуванням ЦСР. Найпопулярнішим підходом називається програмно-цільове бюджетування, про нього повідомили 31 із 40 країн. Програмно-цільове бюджетування сприяє досягненню основних викликів розвитку, наприклад, дозволяє визначити цільовий показник бюджетного дефіциту. Разом з тим, відзначимо, що потенціал цього бюджетного інструменту залежить від того наскільки процес програмно-цільового бюджетування сприятиме досягненню ЦСР, як в окремих програмах так і в середньостроковій перспективі.

Другий підхід це впровадження ЦСР у системи бюджетного моніторингу для виявлення

взаємозв'язків між напрямками бюджетних витрат та ЦСР.

Третій – розрахунок ефективності бюджетних витрат, їх відповідності ЦСР та впливу на цільовий показник бюджетного дефіциту. Оцінка ефективності бюджетних витрат може узгоджуватися або не узгоджуватися з ЦСР. Однак узгодженість між бюджетних витратків за функціональною класифікацією з ЦСР є важливим стратегічним завданням для запровадження цільового програмного бюджетування орієнтованого на результат [54].

І останній підхід – запровадження ЦСР у результати бюджетних програм місцевих бюджетів, про що поки заявили лише 8 країн.

Okitasari та Kandpal розробили чотири важливі рекомендації для прийняття управлінських рішень на державному та місцевому рівнях які спрямовані на полегшення обговорення та представлення до розгляду бюджетних рішень у нерозривному зв'язку з ЦСР.

Помітною є і робота Guerrero та Castañeda [55] в якій проаналізовано короткостроковий і середньостроковий вплив бюджетних асигнувань на низку показників ЦСР і сталий розвиток загалом. Вони дійшли висновку, що розриви між ЦСР більш чутливі при скороченні бюджетних асигнувань за окремими програмами на 50%, ніж при збільшенні бюджетних асигнувань на ті ж самі цілі. Вчені помітили, що в окремих випадках для усунення розривів у досягненні ЦСР не достатньо збільшення бюджетних витратків до рівня бюджетної межі, іноді достатньо лише незначного підвищення фінансування, проте в інших випадках досягнення ЦСР можливе лише в разі реалізації інноваційної мікрополітики. Зокрема, «деякі екологічні проблеми, що оцінюються за індикатором чистого повітря, можна суттєво покращити за рахунок збільшення бюджетних витратків, тоді як інші (наприклад, ЦСР 14 і 15) потребують реалізації добре продуманих урядових програм та політичних рішень щодо припинення бюджетного субсидювання неефективних заходів реалізації державної політики» [55, с. 1005].

У роботі Sisto та ін. [56] статистично проаналізовано вплив бюджетних асигнувань й індикаторів ЦСР та виявлено, що близько 25% усіх бюджетних програм впливають на ЦСР, причому найменший вплив здійснено на ЦСР 11 і 15, а найбільший – на ЦСР 1, 4, 7, 8 і 16.

Серед переваг, які країни можуть винести для себе в процесі запровадження Цілей у свої національні бюджетні процеси можна виділити такі:

- посилення бюджетної узгодженості між функціональними програмами;

- запровадження підзвітності, що співвідноситься з 16 ЦСР. Встановлення зв'язків між бюджетними показниками та цілями, з одного боку, може виявити прогрес країни (уряду) в досягненні

Цілей, а з іншого – стати основою для покращення всебічної оцінки бюджетних показників;

– забезпечення порівнянності національних бюджетів на основі бюджетних індикаторів орієнтованих на досягнення ЦУР [50; 57].

Якщо звертатися до кращих практик конкретних країн, то переважно ЦСР інтегровані до стратегій сталого розвитку країн та національних планів розвитку, а от інтеграція саме до бюджетів дуже обмежена й усе ще перебуває на стадії обговорення доцільності таких запроваджень. Так, дослідження, проведене для Європейського Парламенту у 2019 році, показало, що лише 10 з 28 держав-членів ЄС вказали, що вони пов'язали або планують пов'язати Цілі зі своїм бюджетним процесом, прямо чи опосередковано (Хорватія, Данія, Фінляндія, Франція, Ірландія, Італія, Словаччина, Словенія, Іспанія та Швеція) [51]. Okitasari та Kandpal, зазначають, що згідно з Оглядами, поданими у 2021 році, лише 35 країн повідомили про включення ЦСР у свої національні політичні рамки, а 25 країн вказали, що ЦСР включені до місцевих планів [53].

При цьому існує досить велика різниця у використанні ЦСР у бюджетному процесі залежно від типу країни. Країни з високим рівнем доходу використовують ЦСР більше як основу для підготовки якісних звітів щодо бюджетних пропозицій, тоді як країни з низьким та середнім рівнем доходу переважно складають бюджет, трансформують бюджетні програми відповідно до ЦСР, щоб забезпечити відстеження витрат на різні цілі та/або завдання [49, с. 10; 50, с. 431].

В Україні влітку 2021 року національний консультант ПРООН Дмитро Ливч провів роботу з відображення ЦСР у бюджеті з використанням досвіду країн-партнерів у рамках реалізації Спільної програми «Сприяння стратегічному плануванню та фінансуванню сталого розвитку на національному та регіональному рівнях в Україні». За результатами цього дослідження підготовлено доповідь «Відображення в бюджеті української бюджетної системи цілей сталого розвитку», яка серед іншого містить методологію та систему відображення ЦСР в бюджеті. Пропонована Дмитром Ливчем методологія належить до групи підходів, які згадуються у [58] – це програмно-цільове бюджетування орієнтоване на індикативні показники бюджету, що взаємозв'язані з ЦСР.

Висновки з проведеного дослідження. ЦСР забезпечують нові можливості для глобального розвитку для урядів різних країн, бізнесу, громадянського суспільства тощо. Наразі уряди різних країн намагаються зробити свій внесок не лише у формулювання ЦСР, але й у їх досягнення. Для цього важливо зробити ЦСР важливою складовою бюджетного процесу. У цьому зв'язку передовий світовий досвід демонструє, що ЦСР

можуть впроваджуватися на всіх стадіях бюджетного процесу. Крім того, успіх практичного впровадження ЦСР у бюджетний процес залежить не лише від номінального зв'язку показників бюджетних програм з ЦСР, але й від реальної політичної підтримки даного процесу на високому рівні. Парламентарі, міністерства та громадянське суспільство мають на практиці використовувати ЦСР для покращення якості бюджетних обговорень. Для України наразі ЦСР можуть стати орієнтиром для відновлення та відбудови соціальної, гуманітарної та економічної інфраструктури та сприятимуть формуванню нового стандарту політики на місцевому та національному рівнях.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Meadows, D. H., Randers, J., & Meadows, D. L. *The limits to growth: the 30-year update*. White River Junction, Vt, Chelsea Green Pub. Co. 2004.
2. UNDP. (2022). *War in Ukraine*. URL: https://feature.undp.org/war-in-ukraine/?utm_source=social.
3. UNDP. (2022). *Цілі сталого розвитку – невід'ємна частина Плану відновлення України*. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/press-releases/tsilistaloho-rozvytku-nevidyemna-chastyna-planu-vidnovlennya-ukrayiny>.
4. UNDP (2018), *Budgeting for Agenda-2030: Opting for the right model*, Concept Note.
5. Alcamo, J., Thompson, J., Alexander, A. et al. (Analysing interactions among the sustainable development goals: findings and emerging issues from local and global studies. *Sustain Sci*. 2020. Vol. 15. P. 1561–1572. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11625-020-00875-x>.
6. Hegre H, Petrova K, von Uexkull N. Synergies and Trade-Offs in Reaching the Sustainable Development Goals. *Sustainability*. 2020; 12(20):8729. DOI: <https://doi.org/10.3390/su12208729>.
7. Lu, Y., Nakicenovic, N., Visbeck, M., & Stevance, A.-S. (2015). Policy: Five priorities for the UN sustainable development goals – comment. *Nature*, 2015. 520(7548), 432–433. DOI: <https://doi.org/10.1038/520432a>
8. Mainali, B., Luukkanen, J., Silveira, S., & Kaivo-oja, J. Evaluating synergies and trade-offs among Sustainable Development Goals (SDGs): Explorative analyses of development paths in South Asia and Sub-Saharan Africa. *Sustainability*, 2018. Vol. 10(3). P. 815.
9. McGowan, P.J.K., Stewart, G. B., Long, G. et al. (2019). An imperfect vision of indivisibility in the Sustainable Development Goals. *Nat Sustain*, 2019. Vol. 2. P. 43–45. DOI: <https://doi.org/10.1038/s41893-018-0190-1>.
10. Nerini F., Sovacool B., Hughes N., Cozzi L., Cosgrave E., Howells M., Tavoni M., Tomei J., Zerriffi H., Milligan B. Connecting climate action with other sustainable development goals. *Nat Sustain*, 2019. Vol. 2(8). P. 674–680.
11. Nilsson, M., Chisholm, E., Griggs, D. et al. (2018). Mapping interactions between the sustainable

- development goals: lessons learned and ways forward. *Sustain Sci*, 2018. Vol. 13. P. 1489–1503. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11625-018-0604-z>.
12. Schmidt, H., Gostin, L., & Emanuel, E. (2015). Public health, universal health coverage, and sustainable development goals: Can they coexist? *Lancet*, 2015. Vol. 386(9996). P. 928–930. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(15\)60244-6](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(15)60244-6).
13. Amos, R., & Lydgate, E. Trade, transboundary impacts and the implementation of SDG 12. *Sustain Sci*, 2020. Vol. 15. P. 1699–1710. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11625-019-00713-9>.
14. Fader, M., Cranmer, C., Lawford, R., & Engel-Cox, J. (2018). Toward an Understanding of Synergies and Trade-Offs Between Water, Energy, and Food SDG Targets. *Frontiers in Environmental Science*, 2018. Vol. 6. DOI: <https://doi.org/10.3389/fenvs.2018.00112>.
15. Kroll, C., Warchold, A. & Pradhan, P. Sustainable Development Goals (SDGs): Are we successful in turning trade-offs into synergies?. *Palgrave Commun*, 2019. Vol. 5. P. 140. DOI: <https://doi.org/10.1057/s41599-019-0335-5>.
16. Boeren E. Understanding sustainable development goal (SDG) 4 on “quality education” from micro, meso and macro perspectives. *Int Rev Educ*, 2019. 65(2):277–294.
17. Ferguson, T. & Roofe, C.G. "SDG 4 in higher education: challenges and opportunities". *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 2020. Vol. 21. No. 5, pp. 959–975. DOI: <https://doi.org/10.1108/IJSHE-12-2019-0353>.
18. Mensi, A., & Udenigwe, C.C. Emerging and practical food innovations for achieving the Sustainable Development Goals (SDG) target 2.2. Trends in Food Science and Technology. 2021.
19. Akenroye, T. O., Nygård, H. M., & Eyo, A. Towards implementation of sustainable development goals (SDG) in developing nations: A useful funding framework. *International Area Studies Review*, 2018. Vol. 21(1). P. 3–8. DOI: <https://doi.org/10.1177/2233865917743357>.
20. Allen, C., Reid, M., Thwaites, J. et al. (2020). Assessing national progress and priorities for the Sustainable Development Goals (SDGs): experience from Australia. *Sustain Sci*, 2020. Vol. 15. P. 521–538. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11625-019-00711-x>.
21. Forestier, O., & Kim, R. E. (2020). Cherry-picking the Sustainable Development Goals: Goal prioritization by national governments and implications for global governance. *Sustainable Development*, 2020. Vol. 28(5). P. 1269–1278. DOI: <https://doi.org/10.1002/sd.2082>.
22. Holden, E., Linnerud, K., & Banister, D. (2016). The Imperatives of Sustainable Development. *Sustainable Development*, 2016. Vol. 25(3). P. 213–226. <https://doi.org/10.1002/sd.1647>.
23. Fukuda-Parr, S., & McNeill, D. Knowledge and Politics in Setting and Measuring the SDGs: Introduction to Special Issue. *Global Policy*, 2019. Vol. 10(S1). P. 5–15. DOI: <https://doi.org/10.1111/1758-5899.12604>.
24. Giles-Corti, B., Lowe, M., & Arundel, J. (2020). Achieving the SDGs: Evaluating indicators to be used to benchmark and monitor progress towards creating healthy and sustainable cities. *Health Policy*, 2020. Vol. 124(6). P. 581–590. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.healthpol.2019.03.001>.
25. Janoušková, S., Hák, T., & Moldan, B. (2018). Global SDGs Assessments: Helping or Confusing Indicators? *Sustainability*, 2018. Vol. 10(5). P. 1540. DOI: <https://doi.org/10.3390/su10051540>.
26. Lafortune G, Fuller G, Schmidt-Traub G, Kroll C. (2020). How Is Progress towards the Sustainable Development Goals Measured? Comparing Four Approaches for the EU. *Sustainability*. 2020. Vol. 12(18). P. 7675. DOI: <https://doi.org/10.3390/su12187675>.
27. Miola, A., & Schiltz, F. (2019). Measuring sustainable development goals performance: How to monitor policy action in the 2030 Agenda implementation? *Ecological Economics*, 2019. Vol. 164. P. 106373. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2019.106373>.
28. Schmidt-Traub, G., Kroll, C., Teksoz, K. et al. (2017). National baselines for the Sustainable Development Goals assessed in the SDG Index and Dashboards. *Nature Geosci*, 2017. Vol. 10. P. 547–555. DOI: <https://doi.org/10.1038/ngeo2985>.
29. Firoiu, D., Ionescu, G. H., Băndoi, A., Florea, N. M., & Jianu, E. Achieving Sustainable Development Goals (SDG): Implementation of the 2030 Agenda in Romania. *Sustainability*, 2019. Vol. 11(7). P. 2156. <https://doi.org/10.3390/su11072156>.
30. Martinelli, F., Lindner, A. How far are the metropolitan areas in Brazil from achieving the sustainable development goals? An analysis based on SDG dashboards. *SN Soc Sci* 1, 2021. P. 103 DOI: <https://doi.org/10.1007/s43545-021-00131-8>.
31. McArthur, J. W., & Rasmussen, K. (2019). Classifying Sustainable Development Goal trajectories: A country-level methodology for identifying which issues and people are getting left behind. *World Development*, 2019. Vol. 123, 104608. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2019.06.031>.
32. Rahman, M. M. (2021). Achieving Sustainable Development Goals of Agenda 2030 in Bangladesh: the crossroad of the governance and performance. *Public Administration and Policy*, 2021. Vol. 24(2). P. 195–211. DOI: <https://doi.org/10.1108/pap-12-2020-0056>.
33. Ricciolini, E., Rocchi, L., Cardinali, M., Paolotti, L., Ruiz, F., Cabello, J. M., & Boggia, A. Assessing Progress Towards SDGs Implementation Using Multiple Reference Point Based Multicriteria Methods: The Case Study of the European Countries. *Social Indicators Research*, 2022. Vol. 162(3). P. 1233–1260. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11205-022-02886-w>.
34. Gusmão Caiado, R. G., Filho, W. L., Quelhas, O. L. G., de Mattos Nascimento, D. L., & Ávila, L. V. (2018). A literature-based review on potentials and constraints in the implementation of the sustainable development goals. *Journal of Cleaner Production*, 2018. Vol. 198. P. 1276–1288. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2018.07.102>.
35. Kharas, H., & McArthur, J. (2019). Building the SDG economy Needs, spending, and financing for universal achievement of the Sustainable Development Goals. 2019. Available at: <https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2019/10/building-the-sdg-economy.pdf>.
36. Moyer, J. D., & Hedden, S. (2020). Are we on the right path to achieve the sustainable development goals? *World Development*, 2020. Vol. 127. P. 104749. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2019.104749>.

37. Jackson, E. A. (2020). Importance of the Public Service in Achieving the UN SDGs. *Encyclopedia of the UN Sustainable Development Goals*, 2020. P. 1–11. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-319-71058-7_20-2.
38. Meuleman, L. Public Administration and Governance for the SDGs: Navigating between Change and Stability. *Sustainability*, 2021. Vol. 13(11). P. 5914. DOI: <https://doi.org/10.3390/su13115914>.
39. Reddy, P. S. Localising the sustainable development goals (SDGs): the role of local government in context. 2016. Available at: <http://hdl.handle.net/2263/58190>.
40. Barua, S. Financing sustainable development goals: A review of challenges and mitigation strategies. *Business Strategy & Development*, 2020. Vol. 3(3). P. 277-293.
41. Lagoarde-Segot T. (2020) Financing the Sustainable Development Goals. *Sustainability*, 2020. Vol. 12(7):2775. DOI: <https://doi.org/10.3390/su12072775>
42. Mawdsley, E. From billions to trillions' Financing the SDGs in a world 'beyond aid. *Dialogues in Human Geography*, 2018. Vol. 8(2). P. 191-195.
43. Косович Б. Державно-приватне партнерство як один з важливих інструментів забезпечення цілей сталого розвитку. *Економічний аналіз*. 2020. Т. 30. №. 4. С. 51–59. DOI: <http://dx.doi.org/10.35774/econa2020.04.051>.
44. Мар'янович М. Роль державно-приватного партнерства в досягненні Цілей сталого розвитку до 2030 року. *Наукові записки НаУКМА. Економічні науки*, 2017, 2(1), 98–102. DOI: <https://doi.org/10.18523/2519-4739212017119813>.
45. Почерніна Н. (2020). Державно-приватне партнерство у сфері туризму як засіб реалізації цілей сталого розвитку. *Traektoriâ Nauki – Path of Science*. 2020. Т. 6. № 6. С. 3001–3011. DOI: <https://doi.org/10.22178/pos.59-3>.
46. Петрова І. П. Міжнародно-публічно-приватне партнерство для досягнення цілей сталого розвитку в старопромислових регіонах України. *Економічний вестник Донбасса*. 2021. №. 2 (64). С. 83–93. DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2021-2\(64\)-83-93](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2021-2(64)-83-93).
47. Бартош С. В., Іващенко О. Б., Короленко М. В. Досягнення цілей сталого розвитку: Світові тенденції бюджетної децентралізації. *Наукові праці НДФІ*, 2020. No 1 (90). DOI: <https://doi.org/10.33763/prpdfi2020.01.101>
48. Мар'янович, М. Державне фінансове забезпечення сталого розвитку України: дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08. – гроші, фінанси і кредит. – Національний університет «Києво-Могилянська академія» – Київський національний торговельно-економічний університет. Київ, 2020.
49. Hege, E., Brimont, L (2018). Integrating SDGs into national budgetary processes. *Studies N°05/18, IDDRI, Paris, France*, 20 p.
50. Hege, E., Brimont, L., Pagnon, F. (2019). Sustainable development goals and indicators: can they be tools to make national budgets more sustainable? *Public Sector Economics*, 2019. Vol. 43, N°4. DOI: <https://doi.org/10.3326/pse.43.4.5>.
51. Niestroy, I. [et al], 2019. Europe's approach to implementing the Sustainable Development Goals: good practices and the way forward. Bruxelles: European Parliament Policy Department for external relations.
52. OECD. (2020). Romania: Linking Policy Planning and Budgeting to Support the Implementation of the Sustainable Development Goals (SDGs).
53. Okitasari, M. & Kandpal, R. Budgeting for the SDGs: Lessons from the 2021 Voluntary National Reviews. United Nations University. *Institute for the Advanced Study of Sustainability*. 2022. No. 32, 2022.
54. UNDP. (2020). Budgeting for the Sustainable Development Goals. Aligning domestic budgets with the SDGs. Guidebook.
55. Guerrero, O. A., & Castañeda Ramos, G. How Does Government Expenditure Impact Sustainable Development? Studying the Multidimensional Link between Budgets and Development Gaps. *SSRN Electronic Journal*. 2021. DOI: <https://doi.org/10.2139/ssrn.3800218>.
56. Sisto, R., García López, J., Quintanilla, A., de Juanes, L., Mendoza, D., Lumberras, J., & Mataix, C. (2020). Quantitative Analysis of the Impact of Public Policies on the Sustainable Development Goals through Budget Allocation and Indicators. *Sustainability*. 2020. Vol. 12(24), 10583. DOI: <https://doi.org/10.3390/su122410583>.
57. UN DESA (2019) UNITED NATIONS WORLD PUBLIC SECTOR REPORT 2019 Sustainable Development Goal 16: Focus on public institutions: Available at: <https://publicadministration.un.org/publications/content/PDFs/WorldPublicSectorReport2019.pdf>.
58. UNDP (2022). Відображення в бюджеті української бюджетної системи цілей сталого розвитку. Available at: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/бюджетування-цілей-сталого-розвитку-включає-методологію-та-звіт-із-бюджетування-цср>.

REFERENCES:

1. Meadows, D. H., Randers, J., & Meadows, D. L. (2004). The limits to growth: the 30-year update. White River Junction, Vt, Chelsea Green Pub. Co.
2. UNDP. (2022). War in Ukraine. URL: https://feature.undp.org/war-in-ukraine/?utm_source=social.
3. UNDP. (2022). Цілі сталого розвитку – невід’ємна частина Плану відновлення України. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/press-releases/tsili-staloho-rozvytku-nevidyemna-chastyina-planu-vidnovlennya-ukrayiny>.
4. UNDP (2018), Budgeting for Agenda-2030: Opting for the right model, Concept Note.
5. Alcamo, J., Thompson, J., Alexander, A. et al. (2020). Analysing interactions among the sustainable development goals: findings and emerging issues from local and global studies. *Sustain Sci* 15, 1561–1572. <https://doi.org/10.1007/s11625-020-00875-x>.
6. Hegre H, Petrova K, von Uexkull N. Synergies and Trade-Offs in Reaching the Sustainable Development Goals. *Sustainability*. 2020; 12(20):8729. DOI: <https://doi.org/10.3390/su12208729>.
7. Lu, Y., Nakicenovic, N., Visbeck, M., & Stevanovic, A.-S. (2015). Policy: Five priorities for the UN

- sustainable development goals – comment. *Nature*, 520(7548), 432–433. <https://doi.org/10.1038/520432a>.
8. Mainali, B., Luukkanen, J., Silveira, S., & Kai-vo-oja, J. (2018). Evaluating synergies and trade-offs among Sustainable Development Goals (SDGs): Exploratory analyses of development paths in South Asia and Sub-Saharan Africa. *Sustainability*, 10(3), 815.
9. McGowan, P.J.K., Stewart, G.B., Long, G. et al. (2019). An imperfect vision of indivisibility in the Sustainable Development Goals. *Nat Sustain*, 2, 43–45. DOI: <https://doi.org/10.1038/s41893-018-0190-1>.
10. Nerini F, Sovacool B, Hughes N, Cozzi L, Cosgrave E, Howells M, Tavoni M, Tomei J, Zerriffi H, Milligan B. (2019). Connecting climate action with other sustainable development goals. *Nat Sustain*, 2(8), 674–680.
11. Nilsson, M., Chisholm, E., Griggs, D. et al. (2018). Mapping interactions between the sustainable development goals: lessons learned and ways forward. *Sustain Sci*, 13, 1489–1503. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11625-018-0604-z>.
12. Schmidt, H., Gostin, L., & Emanuel, E. (2015). Public health, universal health coverage, and sustainable development goals: Can they coexist? *Lancet*, 386(9996), 928–930. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(15\)60244-6](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(15)60244-6).
13. Amos, R., & Lydgate, E. (2020). Trade, transboundary impacts and the implementation of SDG 12. *Sustain Sci*, 15, 1699–1710. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11625-019-00713-9>.
14. Fader, M., Cranmer, C., Lawford, R., & Engel-Cox, J. (2018). Toward an Understanding of Synergies and Trade-Offs Between Water, Energy, and Food SDG Targets. *Frontiers in Environmental Science*, 6. DOI: <https://doi.org/10.3389/fenvs.2018.00112>.
15. Kroll, C., Warchold, A. & Pradhan, P. (2019). Sustainable Development Goals (SDGs): Are we successful in turning trade-offs into synergies? *Palgrave Commun* 5, 140. <https://doi.org/10.1057/s41599-019-0335-5>.
16. Boeren E (2019) Understanding sustainable development goal (SDG) 4 on “quality education” from micro, meso and macro perspectives. *Int Rev Educ* 65(2):277–294.
17. Ferguson, T. & Roofe, C.G. (2020), “SDG 4 in higher education: challenges and opportunities”, *International Journal of Sustainability in Higher Education*, Vol. 21 No. 5, pp. 959–975. <https://doi.org/10.1108/IJSHE-12-2019-0353>.
18. Mensi, A., & Udenigwe, C.C. (2021). Emerging and practical food innovations for achieving the Sustainable Development Goals (SDG) target 2.2. Trends in Food Science and Technology.
19. Akenroye, T. O., Nygård, H. M., & Eyo, A. (2018). Towards implementation of sustainable development goals (SDG) in developing nations: A useful funding framework. *International Area Studies Review*, 21(1), 3–8. <https://doi.org/10.1177/2233865917743357>.
20. Allen, C., Reid, M., Thwaites, J. et al. (2020). Assessing national progress and priorities for the Sustainable Development Goals (SDGs): experience from Australia. *Sustain Sci*, 15, 521–538. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11625-019-00711-x>.
21. Forestier, O., & Kim, R. E. (2020). Cherry-picking the Sustainable Development Goals: Goal prioritization by national governments and implications for global governance. *Sustainable Development*, 28(5), 1269–1278. <https://doi.org/10.1002/sd.2082>.
22. Holden, E., Linnerud, K., & Banister, D. (2016). The Imperatives of Sustainable Development. *Sustainable Development*, 25(3), 213–226. DOI: <https://doi.org/10.1002/sd.1647>.
23. Fukuda-Parr, S., & McNeill, D. (2019). Knowledge and Politics in Setting and Measuring the SDGs: Introduction to Special Issue. *Global Policy*, 10(S1), 5–15. <https://doi.org/10.1111/1758-5899.12604>.
24. Giles-Corti, B., Lowe, M., & Arundel, J. (2020). Achieving the SDGs: Evaluating indicators to be used to benchmark and monitor progress towards creating healthy and sustainable cities. *Health Policy*, 124(6), 581–590. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.healthpol.2019.03.001>.
25. Janoušková, S., Hák, T., & Moldan, B. (2018). Global SDGs Assessments: Helping or Confusing Indicators? *Sustainability*, 10(5), 1540. DOI: <https://doi.org/10.3390/su10051540>.
26. Lafortune G, Fuller G, Schmidt-Traub G, Kroll C. (2020). How Is Progress towards the Sustainable Development Goals Measured? Comparing Four Approaches for the EU. *Sustainability*. 12(18), 7675. DOI: <https://doi.org/10.3390/su12187675>.
27. Miola, A., & Schiltz, F. (2019). Measuring sustainable development goals performance: How to monitor policy action in the 2030 Agenda implementation? *Ecological Economics*, 164, 106373. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2019.106373>.
28. Schmidt-Traub, G., Kroll, C., Teksoz, K. et al. (2017). National baselines for the Sustainable Development Goals assessed in the SDG Index and Dashboards. *Nature Geosci*, 10, 547–555. DOI: <https://doi.org/10.1038/ngeo2985>.
29. Firoiu, D., Ionescu, G. H., Băndoi, A., Florea, N. M., & Jianu, E. (2019). Achieving Sustainable Development Goals (SDG): Implementation of the 2030 Agenda in Romania. *Sustainability*, 11(7), 2156. DOI: <https://doi.org/10.3390/su11072156>.
30. Martinelli, F., Lindner, A. (2021). How far are the metropolitan areas in Brazil from achieving the sustainable development goals? An analysis based on SDG dashboards. *SN Soc Sci* 1, 103. DOI: <https://doi.org/10.1007/s43545-021-00131-8>.
31. McArthur, J. W., & Rasmussen, K. (2019). Classifying Sustainable Development Goal trajectories: A country-level methodology for identifying which issues and people are getting left behind. *World Development*, 123, 104608. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2019.06.031>.
32. Rahman, M. M. (2021). Achieving Sustainable Development Goals of Agenda 2030 in Bangladesh: the crossroad of the governance and performance. *Public Administration and Policy*, 24(2), 195–211. DOI: <https://doi.org/10.1108/pap-12-2020-0056>.
33. Ricciolini, E., Rocchi, L., Cardinali, M., Paolotti, L., Ruiz, F., Cabello, J. M., & Boggia, A. (2022). Assessing Progress Towards SDGs Implementation Using Multiple Reference Point Based Multicriteria Methods: The Case Study of the European Countries. *Social Indicators Research*, 162(3), 1233–1260. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11205-022-02886-w>.

34. Gusmão Caiado, R. G., Filho, W. L., Quelhas, O. L. G., de Mattos Nascimento, D. L., & Ávila, L. V. (2018). A literature-based review on potentials and constraints in the implementation of the sustainable development goals. *Journal of Cleaner Production*, 198, 1276–1288. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2018.07.102>.
35. Kharas, H., & McArthur, J. (2019). Building the SDG economy Needs, spending, and financing for universal achievement of the Sustainable Development Goals. <https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2019/10/building-the-sdg-economy.pdf>.
36. Moyer, J. D., & Hedden, S. (2020). Are we on the right path to achieve the sustainable development goals? *World Development*, 127, 104749. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2019.104749>.
37. Jackson, E. A. (2020). Importance of the Public Service in Achieving the UN SDGs. *Encyclopedia of the UN Sustainable Development Goals*, 1–11. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-319-71058-7_20-2.
38. Meuleman, L. (2021). Public Administration and Governance for the SDGs: Navigating between Change and Stability. *Sustainability*, 13(11), 5914. DOI: <https://doi.org/10.3390/su13115914>.
39. Reddy, P. S. (2016). Localising the sustainable development goals (SDGs): the role of local government in context. <http://hdl.handle.net/2263/58190>.
40. Barua, S. (2020). Financing sustainable development goals: A review of challenges and mitigation strategies. *Business Strategy & Development*, 3(3), 277–293.
41. Lagoarde-Segot T. (2020) Financing the Sustainable Development Goals. *Sustainability*. 12(7):2775. <https://doi.org/10.3390/su12072775>.
42. Mawdsley, E. (2018). From billions to trillions' Financing the SDGs in a world 'beyond aid. *Dialogues in Human Geography*, 8(2), 191–195.
43. Косович Б. Державно-приватне партнерство як один з важливих інструментів забезпечення цілей сталого розвитку. *Економічний аналіз*. 2020. Т. 30. № 4. С. 51–59. <http://dx.doi.org/10.35774/econa2020.04.051>
44. Mar'yanovych M. (2017) Rol derzhavno-pryvatnoho partnerstva v dosiahnenni tsilei staloho rozvytku do 2030 roku. [The role of public-private partnership in achieving the Sustainable Development Goals by 2030] *Naukovi zapysky NaUKMA. Ekonomichni nauky*, 2(1), 98–102. <https://doi.org/10.18523/2519-4739212017119813>.
45. Pochernina N. (2020). Derzhavno-Pryvatne Partnerstvo U Sferi Turyzmu Yak Zasib Realizatsii Tsilei Staloho Rozvytku [Public-Private Partnership in the Field of Tourism as a Means of Achieving Sustainable Development Goals], "Traektoriâ Nauki = Path of Science, Altezero, s.r.o. & Dialog, 6(6), 3001-3011.
46. Petrova I. P. (2021) Mizhnarodno-publichno-pryvatne partnerstvo dlia dosiahnennia tsilei staloho rozvytku v staropromyslovykh rehionakh Ukrainy [International public-private partnership for achieving sustainable development goals in old industrial regions of Ukraine] *Ekonomycheskyy vestnyk Donbassa*, 2(64), 83–93. DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2021-2\(64\)-83-93](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2021-2(64)-83-93).
47. Bartosh S. V., Ivashchenko O. B., Korolenko M. V. (2020) Dosiahnennia tsilei staloho rozvytku: Svitovi tendentsii biudzhethnoi detsentralizatsii. [Achieving the Sustainable Development Goals: global trends in fiscal decentralization] *Naukovi pratsi NDFI*, 1(90). DOI: <https://doi.org/10.33763/npndfi2020.01.101>.
48. Marianovych, M. Derzhavne finansove zabezpechennia staloho rozvytku Ukrainy [State financial support of sustainable development of Ukraine]: dys. ... kand. ekon. nauk : 08.00.08. – hroshi, finansy i kredyt. – Natsionalnyi universytet «Kyievo-Mohylianska akademiia» – Kyivskiy natsionalnyi torhovelno-ekonomichnyi universytet. Kyiv, 2020.
49. Hege, E., Brimont, L (2018). Integrating SDGs into national budgetary processes. *Studies N°05/18, IDDRI, Paris, France*, 20 p.
50. Hege, E., Brimont, L., Pagnon, F. (2019). Sustainable development goals and indicators: can they be tools to make national budgets more sustainable? *Public Sector Economics*, vol. 43, N°4. <https://doi.org/10.3326/pse.43.4.5>.
51. Niestroy, I. [et al], 2019. Europe's approach to implementing the Sustainable Development Goals: good practices and the way forward. Bruxelles: European Parliament Policy Department for external relations.
52. OECD. (2020). Romania: Linking Policy Planning and Budgeting to Support the Implementation of the Sustainable Development Goals (SDGs)
53. Okitasari, M. & Kandpal, R. (2022). Budgeting for the SDGs: Lessons from the 2021 Voluntary National Reviews. United Nations University. Institute for the Advanced Study of Sustainability No. 32, 2022.
54. UNDP. (2020). Budgeting for the Sustainable Development Goals. Aligning domestic budgets with the SDGs. Guidebook.
55. Guerrero, O. A., & Castañeda Ramos, G. (2021). How Does Government Expenditure Impact Sustainable Development? Studying the Multidimensional Link between Budgets and Development Gaps. *SSRN Electronic Journal*. DOI: <https://doi.org/10.2139/ssrn.3800218>.
56. Sisto, R., García López, J., Quintanilla, A., de Juanes, L., Mendoza, D., Lumbreras, J., & Mataix, C. (2020). Quantitative Analysis of the Impact of Public Policies on the Sustainable Development Goals through Budget Allocation and Indicators. *Sustainability*, 12(24), 10583. <https://doi.org/10.3390/su122410583>.
57. UN DESA (2019) UNITED NATIONS WORLD PUBLIC SECTOR REPORT 2019 Sustainable Development Goal 16: Focus on public institutions. URL: <https://publicadministration.un.org/publications/content/PDFs/World Public Sector Report2019.pdf>.
58. UNDP (2022). Vidobrazhennia v biudzhethi ukraïnskoi biudzhethnoi systemy tsilei staloho rozvytku [Reflection of sustainable development goals in the budget of the Ukrainian budget system]. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/biudzhethuvannia-tsilei-staloho-rozvytku-vkliuchaie-metodolohiiu-ta-zvit-iz-biudzhethuvannia-tssr>.